

Darwin jako historický mezník své doby

Britský přírodovědec **Charles Robert Darwin** (1809-1882) patří k průkopníkům evoluční teorie v biologii. Nebyl zdaleka první, koho napadlo, že se život na Zemi postupně vyvíjí od jednodušších forem ke složitějším, ale stal se ikonou evoluce. Darwin nespál z nebe, byl dítě doby. Přišel ve správný čas s myšlenkami, které hluboce zasáhly a ovlivnily postupně celý svět.

Lidé v 19. století přirozeně hledali odpovědi na základní otázky života stejně jako desítky generací před nimi. Nespokojili se však ani s mytologií ani lidovou tradicí, rozporuplnými dohady filosofů či zaprášenými dogmaty tehdejší církve. Místo toho se vydali jinou cestou - věřili v lidskou cílevědomou zvědavost. Očekávali, že se osvícenské „světlo rozumu“ projeví v praxi (dost přece již bylo tmářství a zpátečnické zaostalosti). Proto bylo právě 19. století připraveno, aby se stalo kolébkou řady moderních vědních oborů. Lidé chtěli své odpovědi „moderním“ způsobem - racionálními, empirickými vědeckými metodami, které odhalí přirozené pozadí jevů (představy o nadpřirozenu s úsměvem odsune mezi báje) a dá jasné odpovědi na život.

Nadšení z možnosti lidského pokroku, víra ve vědu a příležitost vymáhat se ze sevření tradičními společenskými či morálními „předsudky“ jsou pozorovatelné dodnes. Přinášejí s sebou ale své důsledky. Když přestává být člověk vrcholem Božího stvoření a Boží názor o hodnotě lidského života je odsunut ze zřetele, přicházejí na scénu např. teorie o vývoji ras - silnější a vyspělejší tak přirozeně vytlačí ty ostatní (sociální darwinismus)...

Vědecké metody jsou jistě v mnoha ohledech užitečné a produktivní - zpřesňují naše poznání, vdčíme jim za rozvoj technologií, čímž zvyšují kvalitu života, ..., ALE nejsou všemocné. Mají svůj „strop“ a víra, že nám vědecký světový pohled může dát smysplupné odpovědi pro život je scestná. Jednoduše nemá takový dosah. Empirická věda např. dosud nezná metodu, jíž by potvrdila či vyvrátila Boží existenci - nemá tedy smysl „vědecky“ tvrdit, jestli Bůh je nebo není. Proto nemá smysl „vědecky“ odmítat Bibli, jejíž poselství je přímým důsledkem Boží existence, jako něco, co odporuje modernímu racionálně uvažujícímu člověku. Zda biblické poselství je nebo není pravé může prokázat skrze svou moc jen Bůh sám (jako jediný má „potřebné prostředky“), ne věda. Nepřímým důkazem mohou ale být i svědectví změněných životů lidí, kteří svůj život postavili na Bibli. Jaké je svědectví života těch, kdo svůj život postavili na výsledcích vědeckých bádání je samozřejmě rovněž k dispozici k porovnávání. Obecně bych to shrnul: *Vědecké metody jsou pro lidský rozum vynikajícími nástroji poznávání, ale vědecké závěry samy o sobě jako spolehlivý základ pro život člověka (či lidské společnosti) už z principu nepostačují.* Vždyť jim zcela chybí duchovní rozměr, bez něhož se život po chvíli snažení o balanc zhroutí jako domeček z karet. Lidský život má svůj duchovní rozměr a podléhá duchovním zákonům (i když je věda nedokáže popsat) - to má zcela přirozeně své důsledky. Pokud však člověk odhlédne od Bible, z níž skrze Ducha svatého zaznívá Boží slovo („Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k uvědomování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu.“ 2 Tm 3, 16-17), zbývají náhražky. Proto se věda může stát (a mnohým i stala) přesně tím, co člověk chce, ale ne tím, co člověk potřebuje - a v tom je právě to nebezpečí, že příznivci vědy oslnění „světlem rozumu“ nakonec skončí na scestí.

Zpět k Darwinovi, proč se stal mezníkem své doby? Podnikl pětiletou výzkumnou cestu kolem světa. Jako vědec publikoval desítky odborných prací, čile si dopisoval s odborníky své doby (v jeho archivu zůstalo asi 15 000 položek korespondence). Postupně sesbíral hodnotný přírodovědný materiál z jehož studia sestavil základní pojetí přirozeného vzniku a rozvoje jednotlivých biologických druhů cestou evolučního vývoje. Podle Darwina je hlavní hybnou

silou **přírodní výběr**. Už tedy ne Boží vůle či předurčení, které byly „nemoderní“, ale jednoduše právo silnějšího, uplatnění výhody vůči ostatním, schopnost lépe se přizpůsobit ... Těchto mechanismů vypořádaných v přírodě si samozřejmě všimli i další Darwinovi následníci a brzy je aplikovali např. do sociologie či politiky.

Co se týče Darwinových názorů na vznik života samotného, sám jim nevěnoval ve své knize „O původu druhů“ velkou pozornost. Jakoby to pro něj nebyl žádným problémem. Pouze se zmiňuje, že život asi vznikl v nějaké teplé a klidné laguně praoceánu, kde se shromáždily chemické prvky nutné pro život a působením elektrických výbojů blesků zreagovaly na stavební kameny buňky.

Je to proto, že v Darwinově době byly znalosti o buňce na malé úrovni oproti dnešku. Nic se nevědělo o DNA, genetické informaci, která se dědí. Nikdo netušil, jak je složitý přepis genetické informace a nebo tvorba proteinů v jádře. V učebnicích tehdejší doby by o buňce byla asi tato zmínka:

„Buňka je základním stavebním kamenem živého organismu. Její struktura není přesně známa, ale soudíme, že není příliš složitá.“

Když ve druhé polovině 19. století začala věda více odhalovat složitost buňky a procesů v ní, začala se teorie vzniku života povážlivě kývat. Nikdo to dnes přímo nepřizná, ale buňka, jak ji dnes známe, je tak složitá, že bez vnějšího zásahu nemohla vzniknout. Náhodě v tomto případě nepomohou ani „miliardy let“, je to prostě statisticky nemožné. Když se v americkém dokumentárním filmu zeptali známého biologa Richarda Dawkinse, jak přesně vznikl život, odpověděl, že sám neví... že to nikdo neví.

Jakub Trembl

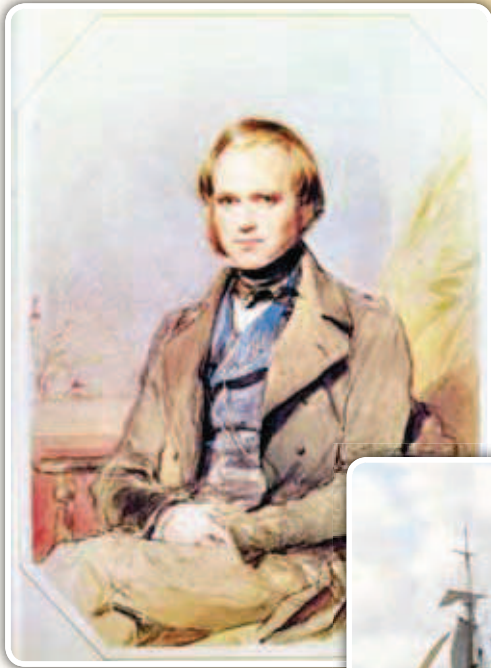
Darwin se (samozřejmě, jak bylo obvyklé) považoval za křesťana, nepopíral Boží existenci, roku 1831 dokončil studia teologie na Cambridgejské univerzitě, citoval Bibli. Během let však jeho vnitřní postoj směřoval spíše k agnosticizmu (není možné ve skutečnosti poznat, jak to je) než k živému vztahu s Bohem. Je to celkem pochopitelné. Silný tlak doby a životních tragédií (zemřely mu tři z jeho dětí v raném věku), či povrchnost a formálnost soudobé církve... přispěly k tomu, že se raději věnoval přirozenému výběru. Z jeho kritiky sociálního darwinismu, kde upozorňoval na význam solidarity a morálky, či pochybností nad některými důsledky své teorie, lze usuzovat, že setrval na zavedených křesťanských hodnotách, i když jeho osobní víra slábla.

Charles Darwin měl to štěstí (nebo smůlu), že jeho přínos lidstvu spustil nezhaltitelnou lavinu. Stal se mezníkem v dějinách vědy, ale v osobním životě byl jedním z těch o kom mluví Ježíš v Podobenství o rozsevači:

„Vyšel rozsevač rozsevat. Když rozseval, padla některá zrna podél cesty, a přiletli ptáci a sezobali je. Jiná padla na skalnatou půdu, kde neměla dost země, a hned vzešla, protože nebyla hluboko v zemi. Ale když vyšlo slunce, spálilo je; a protože neměla kořen, uschla. Jiná zas padla mezi trní; trní vzrostlo a udušilo je. A jiná zrna padla do dobré země a dala užitek... Pokaždé, když někdo slyší slovo o království a nechápe, přichází ten zlý a vyryje, co bylo zaseto do jeho srdce; to je ten, u koho se zaseto podél cesty. U koho bylo zaseto na skalnatou půdu, to je ten, kdo slyší slovo a hned je s radostí přijímá; ale nezakořenilo v něm a je nestálý: když přijde tíseň nebo pronásledování pro to slovo, hned odpadá. U koho bylo zaseto do trní, to je ten, kdo slyší slovo, ale časné starosti a vášnivost majetku slovo uduší, a zůstane bez úrody. U koho bylo zaseto do dobré země, to je ten, kdo slovo slyší i chápe a přináší úrodu.“ (Mt 13, 3-23)

Toto podobenství je však platné pro nás všechny. Ke každému Bůh volá (i když to věda nemůže dokázat či vyvrátit). Je na nás, jestli na Jeho volání odpovíme, nebo se budeme věnovat něčemu „rozumnějšímu“. Co kdo zaseje, to také sklídí. Darwin si vybral svou cestu ke „světlu rozumu“, dovolil (možná přirozeně, když viděl příklad slábnoucí církve bez živé víry), aby Boží volání v jeho uších sláblo. Kdo však upře pohled na člověka, nevidí Boha.

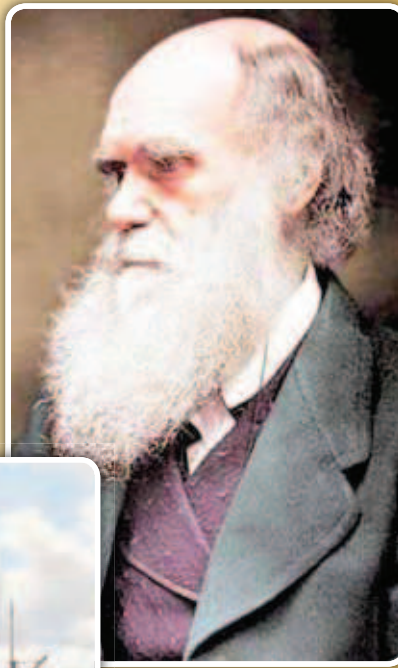
STVOŘENÍ vs. EVOLUCE

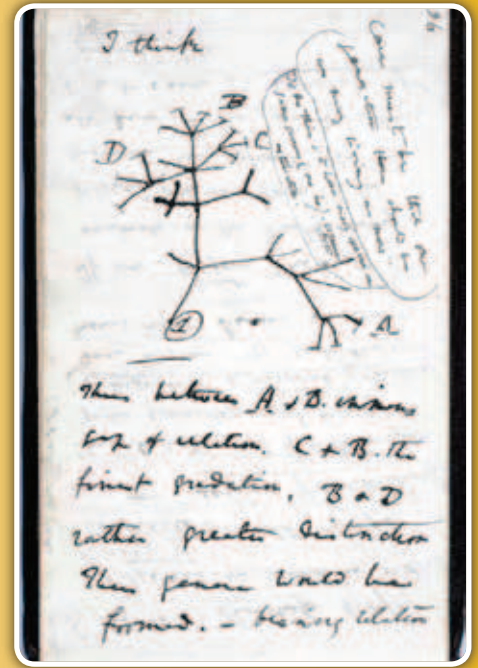
Charles Darwin v době, kdy byl přijat mezi vědeckou elitu své doby.

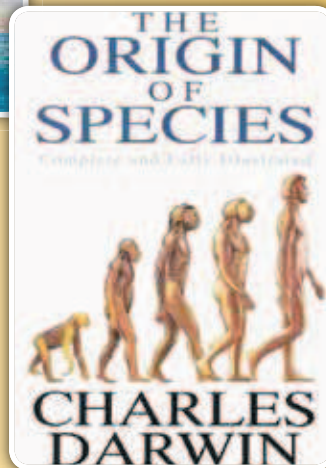
Charles Darwin se po studiu geologických formací v horách Walesu vypravil na pětiletou (1831 - 1836) výzkumnou cestu kolem světa na lodi HMS Beagle. Během této plavby učinil svá zásadní pozorování (např. o životě různých variant pěnkav a želv na Galapágách), z nichž vycházel při psaní svého díla O původu druhů (vydáno roku 1859).

Darwin v pozdějším věku.

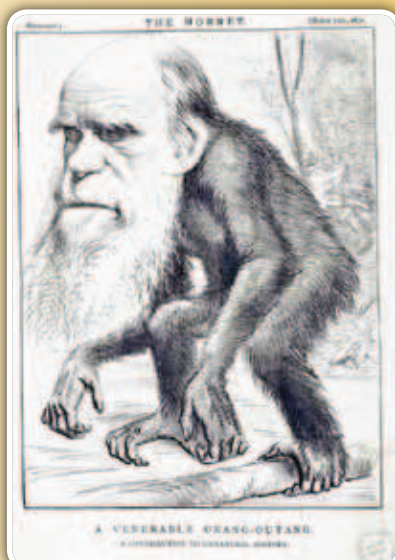
Náčrtky v Darwinově deníku z r. 1837

Nejslavnější Darwinovo dílo O původu druhů přírodním výběrem, neboli uchováním prospěšných plemen v boji o život.

Různé varianty pěnkav na Galapágách měly společného předka, což později přispělo k myšlence společného původu druhů.

Darwinovy karikatury z dobového tisku.

Karikatura postupného vývoje: od chaosu po Darwina.

STVOŘENÍ vs. EVOLUCE

Boj o život, právo silnějšího... to není to, co Stvořitel zamýšlel: „*Neboť to, co s vámi zamýšlím, znám jen já sám, je výrok Hospodinův, jsou to myšlenky o pokoji, nikoli o zlu: chci vám dát naději do budoucnosti. Budete mě volat a chodit ke mně, modlit se ke mně a já vás vyslyším. Budete mě hledat a naleznete mě, když se mne budete dotazovat celým svým srdcem. Dám se vám nalézt, je výrok Hospodinův, a změním vás úděl...*“ (Jr 29,11-14)

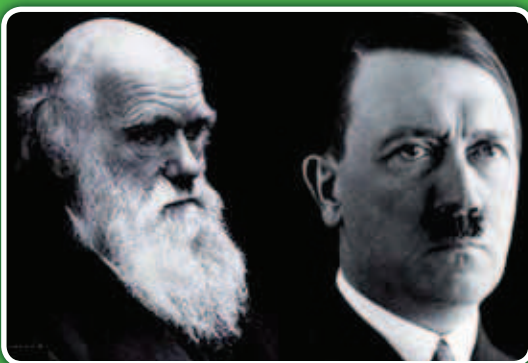
Dopady Darwinových závěrů jsou v podobě nejnovějších proudů evolucionismu stále aktuálnější. Týkají se nás i našich dětí, i když s nimi třeba nesouhlasíme.

Upozornění: Přílišné oslnění lidským rozumem, možnostmi vědy a vymoženostmi moderní doby může způsobit, že neuvidíme nic z toho, co je pro život podstatné...

Upozornění: Sociální darwinismus nebere zřetel. Slabí a znevýhodnění či nepřizpůsobiví budou převálcováni...

Sociální darwinisté například tvrdí (tvrdili), že altruismus a milosrdenství jsou proti přírodě, nebo že podle evoluční teorie mají silní právo potírat slabé, jinak dojde k postupné degeneraci lidstva. [FLEGR, Jaroslav. Úvod do evoluční biologie, 2007]. Bible nás však vede zcela opačným směrem. Kterou cestou se vydáme a jaké ovoce našeho rozhodnutí sklídíme je na nás.

Pamětní dvoulibrová mince vydaná roku 2009 ku příležitosti 200. výročí od narození Ch. Darwina a 150. výročí od vydání jeho stěžejního díla „O původu druhů“.

Postavíme-li svůj život jen na tom, co lze změřit, zvážit a spočítat, riskujeme, že se nám díky neměřitelné veličině ži- vot zhroutí jako domeček z karet. Bůh je nejen svrchovaný, ale může nám našimi kartami zamíchat, i když se moderně domníváme, že neexistuje.

Podle zastánců evoluce je proměna žabáka v krásného prince možná v podstatě dvojím způsobem - buď v pohádce, nebo stovkami milionů let postupného samovolného vývoje. Podmínkou u obou způsobů je, že jim musíme celou dobu věřit.

Podle evoluční teorie se jednotlivé druhy živočichů a rostlin vyvíjely ze společného jednobuňčného předka.

Vyvinuli se lidé z opičích prapředků, jak vědecky dokládají evolucionisté, nebo byl člověk stvořen Bohem, jak dokládá Bible? Je člověk „chytřejší opička“ (mnozí se tak přece chovají) nebo je i přes jistou podobnost se zvířaty tím, co o něm píše Bible?

...a zatímco se lidé handrkují o svůj původ, opicím je to asi celkem jedno ☺